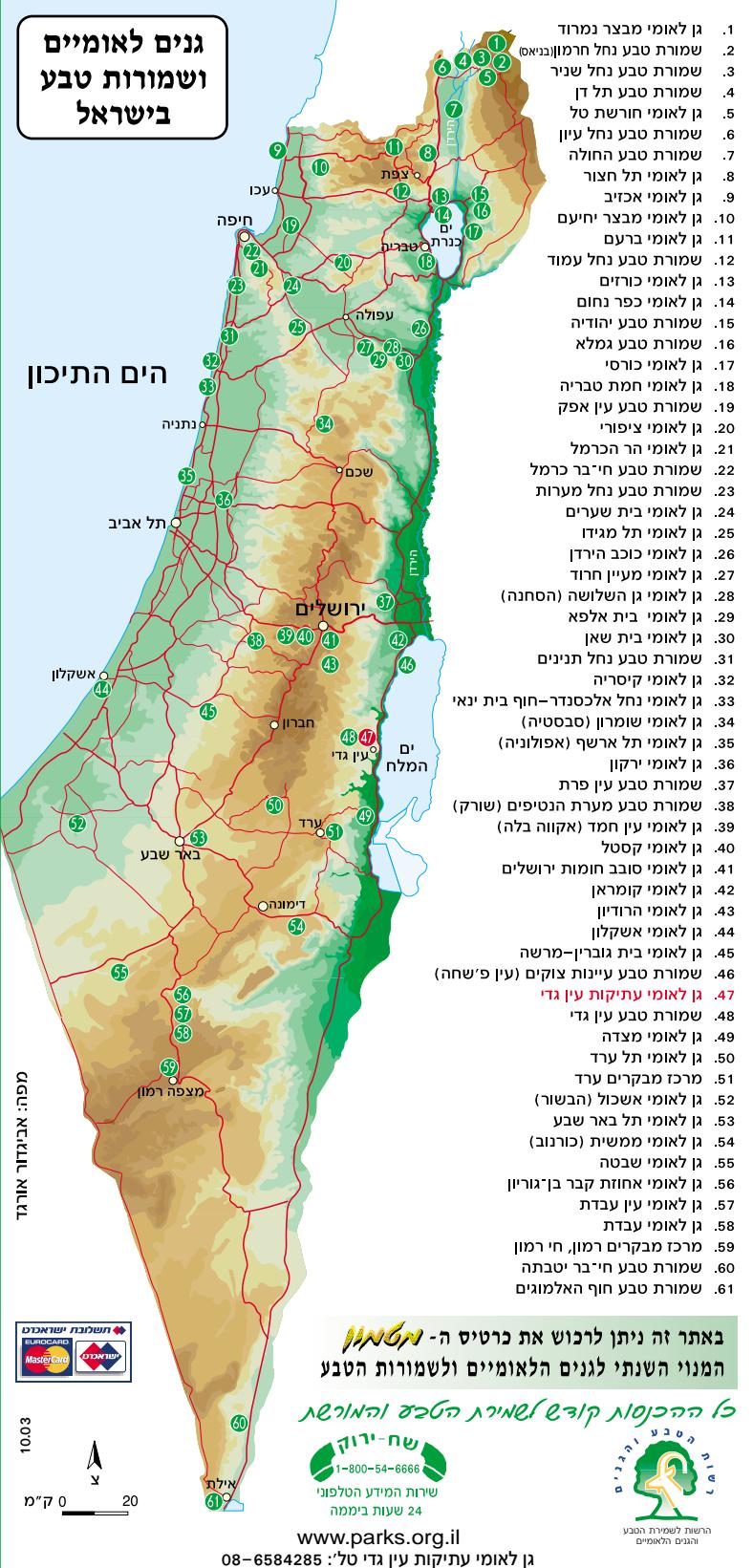

עתקות עון נלי גו לאומי

גנים לאומיים ושמורות טבע בישראל

רקע היסטורי ארכיאולוגי:

הישוב היהודי בעין גדי, באתר בית הכנסת וסבבתו, התקיימ בין מאות הג'-הו' לסלה'ג', בפרק זמן המכונה על ידי החוקרים: התקופה הרומית המאוחרת והbizantית. או תקופה המשנה והתלמוד.

מתחתי לשראיidi היישוב מתוקופת המשנה והتلמוד נמצא שרידי של יישוב יהודי מסוף תקופת הבית השני (תקופת הרכומית הקדומה), שהשתרע מאזור היישוב מתוקופת המשנה והتلמוד ועד למורדות תל גורן בכוון דרום-מערב.

לפי עדותם של אוסביס (מאבות הכנסייה), שח' במחצית הראשונה של המאה הד' לספירה נבנה כפר גדול מאוד של יהודים.

מן המקורות הקדומים ידוע לנו כי תושבי עין גדי גידלו עצים תמר ואפרסמו. משיח האפרסמו (*commiphora opobalsamum*) ייצרו בשום יקר, שהיה מבוקש מאוד בעבר. המדרגות החקלאיות, שמעמבר לישוב, מעידות אף הן על שימוש החקלאי של תושבי המקום.

שרידי היישוב, שנחנפו כוללים רחובות, בתים מוגרים וbeit נכסת. "יתכן כי הבתים הסמוכים לבית הכנסת שימושו את בעלי התפקידים ששירותו בבית הכנסת, וכן כבית מדרש ואכסניה לאורחים (מבנה בית הכנסת נחנף במלואו, הרחובות והבתים נחנפו בחלקים).

בית הכנסת נבנה בראשית המאה ה' לסה"נ; היה זה מבנה דמוי טרפס, שבקר הצפוני שלו, הפונה לכיוון ירושלים, היו שני פתחים.

רצפתו הייתה עשויה מאבני פסיפס בצבעי לבן ושחור. ארון הקודש היה תיבת מיטלטלת.

ן. לאומי מטבח נמרוד
.2. שומרת טבע גן חילופין
.3. שומרת טבע גן חיל שניר
.4. שומרת טבע תל דן
.5.ן לאומי חורשת טל
.6. שומרת טבע גן חיל עין
.7. שומרת טבע חיל הולה
.8.ן לאומי תל חצור
.9.ן לאומי אכיב
.10.ן לאומי מטבח יהעם
.11.ן לאומי ברעם
.12. שומרת טבע גן חיל עמוד
.13.ן לאומי כורדים
.14.ן לאומי כפר הנום
.15. שומרת טבע יהודיה
.16. שומרת טבע גמליא
.17.ן לאומי כרכוס
.18.ן לאומי חמת טבריה
.19. שומרת טבע עין אפק
.20.ן לאומי ציפור
.21.ן לאומי הר הכרמל
.22. שומרת טבע חירב כרמל
.23. שומרת טבע גן מערות
.24.ן לאומי בית שעירם
.25.ן לאומי תל מגידו
.26.ן לאומי כוכב הרים
.27.ן לאומי מעיין חרוד
.28.ן לאומי גן השלשה (הסתנה)
.29.ן לאומי בית אלפא
.30.ן לאומי בית שאן
.31. שומרת טבע גן חיל תינוקים
.32.ן לאומי קיסירה
.33.ן לאומי גן אלכסנדר-חוף בית ינאי
.34.ן לאומי שומرون (סבטיה)
.35.ן לאומי תל ארוש (אפולוניה)
.36.ן לאומי יוקון
.37. שומרת טבע עין פרת
.38. שומרת טבע מערת הנטיפים (שורק)
.39.ן לאומי עין חמד (אקווא בלה)
.40.ן לאומי קסטל
.41.ן לאומי סובב חומות ירושלים
.42.ן לאומי קומראן
.43.ן לאומי הרודיון
.44.ן לאומי אשקלון
.45.ן לאומי בית גוברין-מרשה
.46. שומרת טבע עין זוקים (ען פ'שחה)
.47.ן לאומי עתקות עין גדי
.48. שומרת טבע עין גדי
.49.ן לאומי מצדה
.50.ן לאומי תל ערד
.51. מרכז מדברים עבר
.52.ן לאומי אשכלן (גבשוי)
.53.ן לאומי תל באר שבע
.54.ן לאומי ממשית (קורונבו)
.55.ן לאומי שבטה
.56.ן לאומי אחותה ברגוריון
.57.ן לאומי עין עברת
.58.ן לאומי עברת
.59. מרכז מדבריים רומי, ח' רמונו
.60. שומרת טבע ח'ירב שבטה
.61. שומרת טבע גן חיל מדבריות

באתר זה ניתן לרכוש את כרטיס ה- **אוניברסיטאי** המוני השנתי לגנים הלאומיים ולשמורות הטבע

כ) הרכזון דיבר גנין רשות ואנו נא
שוחה יונתן ג' ב' גנין

משרד הבריאות
1-800-54-6666
שירותים רפואיים
שעות בלילה

וְאֶתְנָהָרִים www.parks.org.il
08-6584285

בראשית המאה הד' לסה"נ נערכו שינויים מבנה בית הכנסת (ברצפת הפסיפס געשו רק תיקונים); הפתח המרכזית, שבקייר הצפוני נחסם והפר לוגמחה בה ניצב ארון הקודש. שטח המבנה חולק באמצעות עמודים לאולט תווך ושני מרחבים מוארכים מדרום וממערב, לאורוֹן הקיר הדרומי נבנו שלושה ספסלים מדורגים. באמצע המאה ה-ה' לסה"נ נבנה בית הכנסת מחדש (זהו המבנה הנראה כיום) והוא כלל אולט תווך תחומ על ידי שלושה מרחבים מוארכים, מזרח, מדרום ומערב וכן מסדרון ארון ממערב לבנייה. לפני הקיר הצפוני הוצב ארון הקודש ולפניו עמדת בימה מלכנית. הותקנו רצפת פסיפס צבעונית באולם תווך, וכתוות הקדשה במרחוב המערבי. מחוץ למבנה (בפניו הצפונית מערבית) הותקנו מדרגות אבן שהובילו לייעדי הקומה השנייה.

הישוב היהודי ובית הכנסת חרבו בש:right; בחרפה, שבסימניה ניכרו בכל. של בית סמור לבית הכנסת התגלה צורך מטבעות עטופ בגב פשתן. זמנם של המטבעות המאוחרים מצורו זה הוא ימי הקיסר יוסטיניאנוס הא (527-565), שבראשית ימי שלטונו סבלו יהודי ארץ ישראל מגאל רדייפות וגזירות. לאור העבודות הללו מסיקים החופרים כי היישוב היהודי בית הכנסת חרבו באוטו גרדיפות, בשנת 530 לסנה"נ בקירוב.

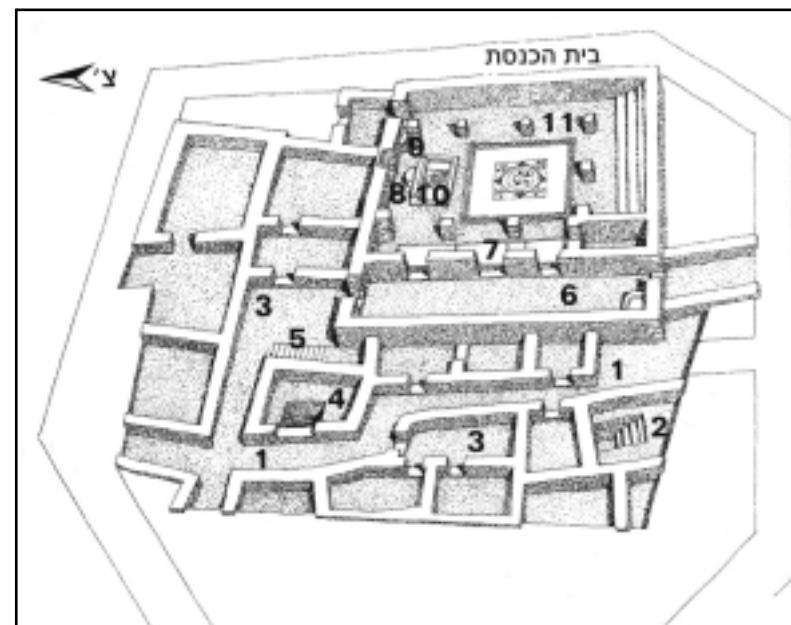
ברוכים הבאים לגן לאומי עתיקות עין גדי

גן לאומי עתיקות עין גדי הוקם לביקור במיכון המנהלה לפיתוח התיאירות בוגב מסגרת תכניתה לפיתוח אתרי NAT עין גדי. באתר ניתן לראות את מבנה בית הכנסת, רחוב וכמה בתים הסמוכים לו. כמו כן ניתן לראות מושדי היישוב היהודי הקודם, שזמנו סוף ימי בית שני.

המספרים שבஸרים תואמים את המספרים שבשילוט שמוצב ליד השדרים. מסלול הביקור מעגלי ומוסמן בחצים.

טיואר המסלול:

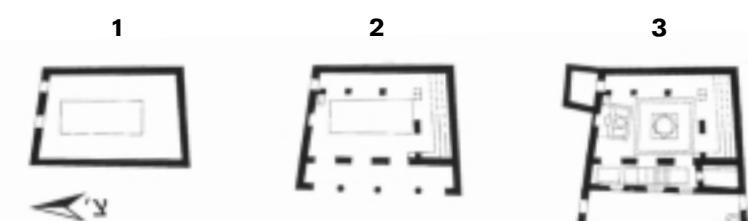
הנכט נמצאים ברחוב של היישוב מתקופת המשנה והتلמוד (שלט 1). משמאלכם בריכה (שלט 2). עומקה 2 מ' ויש בה מדרגות. בריכה זו שימשה כמקווה טהרה, והוא שירד של היישוב מסוף ימי בית שני. שני צדי הרחוב שירדי בתים של היישוב מתקופת המשנה והتلמוד (שלט 3). שיריד נוסף של יישוב זה הוא מקווה טהרה (שלט 4). לשלאלכם מבחר כלים שנמצאו בחפירות ביישוב. שימו לב לשירדי מדרגות, שהובילו ליציעי הקומה השנייה של בית הכנסת (שלט 5). נכנסתם למסדרון המערבי של בית הכנסת. מולכם נמצא אגן הטבילה, ששימש לריחצת ידיים ורגליים (שלט 6). ליד האגן נמצא קנקן חרס למים וקערת אבן. משמאלכם מרחב מוארך שבו קבועה כתובת בית הכנסת (שלט 7).

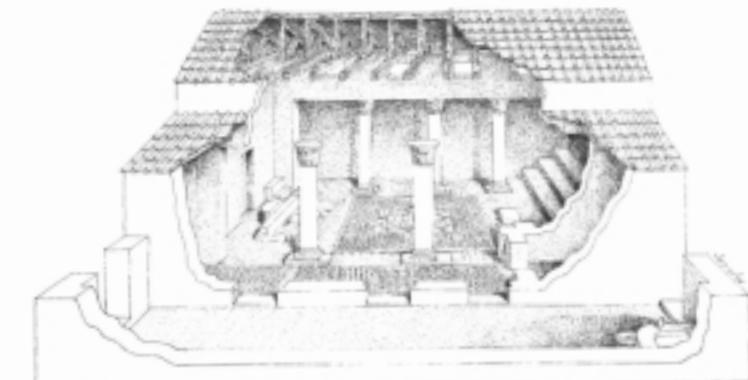
הכתובת הינה בת 18 שורות ומחולקת בקוים אופקיים לאربעה קטעים. הקטע החמישי, הכולל 3 שורות, נוסף מאוחר יותר, כאשר נערכו תיקונים בבית הכנסת. את פירוש הכתובת תמצאו מעבר לדף.

לפניכם אולם התוור של בית הכנסת. רצפת הפסיפס מעוטרת בגדים עליים ובמרכזו מעגל ובו ארבע ציפורים. המعال נתון בתווך מעוין, הנטוון בתווך ריבוע. בכל אחת מפינות הריבוע זוג טווסים, האוחזים במקומות אשכלהות ענבים. עיטור הרצפה חסר דמיות אדם וחסר את עיטור שנים עשר המזלות הרשומים בכתבאות, בניגוד למקבול בבתי הכנסת אחרים מתקופה זו. עובדות אלה מרמזות כי הקהילה המקומית החמירה בדיני הדת.

שיםו לב למקום ארון הקודש (שלט 8). בין ארון הקודש לבין הקיר שמאחורייו (הצפוני) קיימת גומחה. בgomחה התגלתה גنية בית הכנסת, שהכהילה מטבחות ברונזה רבים, גביע ברונזה, מנורה בעלת שבעה קנים מכוסף (שעיטרה כנראה את ספר התורה) ושרידים חרוכים של מגילות. לצד ארון הקודש נמצא מושב מדורג – "קטדרה דמשה" – מקום מושבו של ראש בית הכנסת או ראש הקהילה (שלט 9). בסמוך לגומחת ארון הקודש התגלתה מנורת שבעה קנים מברונזה (רחובה 22 ס"מ וגובהה 15 ס"מ), ששימשה לקישוט. לפני ארון הקודש עמדת הבמה (שלט 10). ארון הקודש והבמה היו עשויים עץ, ויתכן כי הבמה הייתה מוקפת سورגים. בקטע הקרוב אל הבמה מעוטרת רצפת הפסיפס בשלוש מנורות קטנות בעלות שבעה קנים. שימו לב לבסיס העמודים (שלט 11).

שלבי התפתחות בניית בית הכנסת והצעת שחזור לשלב הנראה כיום.

העמודים תחמו את אולם התוור על ידי שלושה מרחבים ממערב, מדרום ומזרח.

המשיכו עד לקצה המרחב המואר, פנו שמאליה במדרגות אל ה"מרפסת" הצופה על בית הכנסת, והמשיכו במסלול סיבוב בית הכנסת. שימו לב לשוקד התצפית האידיאלית על הפסיפס משתנה במהלך היום, עקב השתנות חזיות האור הנופל עליו.

צאו דרך השער המרכזי לעבר התחנה האחורה, היא סוכת התצפית על שרידי היישוב היהודי הקודם שנחפרו באתר.

תולדות המחקר:

בשנת 1965 התגלו באקראי שירדי רצפת פסיפס כ- 300 מ' מצפון מזרח לתל גורן.

האתר נחפר בין השנים 1970–1972 על ידי הפרופסורים ד' בר גיורא וא' נצר מהאוניברסיטה העברית, ועל ידי דוקטור 'פורת מאג' העתיקות (רשות העתיקות כיוום). חפירות נוספות באתר נעשו על ידי הדס בשנת 1992 מטעם רשות העתיקות ובשנים 1959–1999 ובשנת 2002 על ידי פרופ' י. הירשפלד מטעם האוניברסיטה העברית.

שמור האטר ושהור הפסיפסים בוצעו על ידי אנשי תחום השימור ברשות העתיקות בין השנים 1991–1996.

מנורת שבעת קנים וגביע עשויים ברונזה שנמצאו בבית הכנסת

מנורת שבעת קנים (פרט מרצפת הפסיפס)

מדליון הציפור (פרט מרצפת הפסיפס)

בקטע הראשון רשימה של שלושה עשר אבות האנושות:

אדם שת אונש קינן מהללאל ירד
חנוך מתושלח למכר נוח שם חם ויפית

בקטע השני רשימה של שנים עשר המזלות, שנים עשר
חודשי השנה, שלושת האבות ושלושת חבירו

של דניאל, שנחשבו לשלוות העמודים
שלعالיהם עומד העולם, ובסוף קטע

הברכה "שלום על ישראל":

טלחה שור תאומים סרטן אריה בתולה
מאזניים עקרב קישת גדי ודלי דגים
ニיסן אייר סיון תמוז אב אילול
תשרי מרחשון כסלו טבית שבט
ואדר אברהם יצחק ויעקב שלום

חנניה מישail ועזריה שלום על ישראל

מבט מהמוסבים אל אולם התוור, הבמה, ארון הקודש ומשמאלו הכתובת

בקטע השלישי כתובות הקדשה בארמית:

דכירין לטב יוסה ועוזון וחיזקיי בונה דחלפי - זכורים לטוב יוסה ועוזון וחיזקיי, בני

כל מן דיהיב פלאו בן גבר לחבריה hei אמר - כל מי שגורם מחלוקת בין איש

לחבירו, או אומר לשון על חבריה העממי hei גניב - לשון הרע על חברו לגויים או גונב

צבודיה לחבריה hei מן דג'לי רזה דקרתיה - את חפץ חברו, או מי שמלגה את סוד

העיריה לעממי דין דעינה משוטטן בכל ארעה - לוגים, זה שעינוי משוטטות בכל הארץ

וחמי סתרתיה הוא יtan אפה בגבריה - רואה את הנסתורות, הוא יtan את פניו באש

ההו ובזרעיה ויעקו יתיה מן תחות שומיה - ההוא ובזרעיו ויעקו אותו מתחת

הشمימים

וימרין כל עמה אמן ואמן סלה - ויאמרו כל העם אמן ואמן סלה

הכתוב בקטע זה מצווה על אנשי המקום להתנהג בהתאם לתקנון הכהר ומהיר

בקלה את אלה שלא יפעלו לפנו.

לדעת רוב החוקרם סוד העיריה (רזה דקרתיה) הוא סוד הפקט הבושים מצמח

האפרנסון, שగודל בעין גדי.

מפת סביבת האתר

בן לאומי עתיקות עין גדי
כולל את אתר היישוב
היהודי ובית הכנסת

מתkopfat המשנה
והתלמוד ומהוות חלק
ממכלול הרשידים

הקדומים בנאת עין גדי.
בין הרשידים שבנהה: תל

גורן, מצד ערוגות,
מדרגות חקלאיות
וממקדש מהתקופה

הכלכליתית.
כתובת: אביהית גרא;

צלום: אברהם חי,
דוד חריס, ניקי דודוב;

עיצוב וairo: שלום קולר
בקטע רביעי כתובות הקדשה בארמית

שבה מוזכרים בברכה האנשים ששינו בלבניית בית הכנסת:

רבי יוסה בר חלפי חזקיו בר חלפי דכירין לטב - רבי יוסה בר חלפי חזקיו בר חלפי
זכורים לטוב

דגי סגי הנן עבדו לשמה דרכמנה שלום - שם עשו הרבה מאד לשם הרחמן שלום

**בקטע חמישי (שאינו נראה בצללים מימיין) הוא כתובות
ברכה בארמית המזכירה את בני העיריה ואת יונתן החזן,
שישלמו את חלקם לתקן בית הכנסת.**

כללי התנהגות בגין לאומי עתיקות עין גדי:

- יש לילכת בשבילים בלבד.
- אין לפגוע בעתיקות.
- אין לחרות או לטפס על שרידי עתיקות.
- אין לשפוך מים על הפסיפס.
- אין לעבור מעל גדרות המערה.
- יש לצית להוראות השילוט והפקחים.

בְּרוּךְ הוּא אֲלֹהִים
שֶׁבָּרַא כָּל־
חַיִּים וְבָרַא
בְּרוּךְ הוּא אֲלֹהִים

מִלְחָמָה שָׂוֹר צַדְקוֹתִים סְרִטְתָּה וְרָדוֹ בְּמִלְחָמָה
לְאַבְנֵי יְהֻדָּה שְׁקָרְבָּן קְיָשָׁת יְהֻדָּה אֶלְגָּדָה
גְּדוֹלָה אֲבוֹלָב לְעַמְּלֵי תְּחִילָה אֶבְכָּב אַיְלָה
חַשְׁבָּרְבָּן כְּלָמְדָנָה טְבָבָרָה
וְאַבְלָל אֶבְלָה זְמָרָה מְחַזְּקָה מְלָאָה
חַפְעָה שְׁיָעָם אֶלְעָמָד אֶלְעָמָד

רְפָרִיטֵן לֹט בָּיוֹסְהַיְעִידָּה וְמַזְוִיקָה כְּעֵגֶל חַלְפִּי
בְּנֵי לְוִי הַלְּחָבֶד לְאָנוֹ בָּנוֹ אֲבָרָן חַלְרִיאָת חַיָּאלָר
לְאָנוֹ אַלְפָשָׁת נָעַל חַבְלִיהָ לְעַלְלִיהָ הָהָיָה אַגְּגָה
לְאָנוֹ אַלְפָשָׁת נָעַל חַבְלִיהָ הָהָיָה רָאָנָה רָוֵן דְּקָרְתָּה
לְאָנוֹ אַלְפָשָׁת נָעַל חַבְלִיהָ הָהָיָה מְלָאָטָתָן לְכָלְאָדָעָה
לְאָנוֹ אַלְפָשָׁת נָעַל חַבְלִיהָ הָהָיָה רָשְׁעָה מְלָאָטָתָן
חַטְאָי סְתִּירָתָה זְרוֹא יְהוָה אֱפֻרָה בְּגַבְרוֹת
הָהָרָוְן וְבְּזָרְעָוָה וְבְּאַקְדָּרָה וְאַוְתָה מִלְּאָה תְּחִתָּם שְׂמִינִית
וְאַמְדוֹן כָּל עַלְדָּר אַמְּלָא אַמְּלָא סְנָה

ל-ב-ז-מְלָא מִתְלָמֶד חַדְרִים מֵחַזְקָה דְבָרִים לְכָל
דָּגָא אֲגָעָה עַל-לְשָׁמָה תְּרַחְמָנָה